

Posudek na bakalářskou práci Alena Mechtchanová: Interpretace dramatu „Berušky se vracejí na zem“ Vasilije Sigareva

Současná mladá ruská dramatika se stává v posledním desetiletí fenoménem, jenž poutá pozornost nejen ruských, ale i světových režisérů, vyvolává spory a ostré debaty jak mezi literárními vědci, tak mezi divadelními kritiky. Navzdory tomu zůstává oblast, jíž současná česká slavistika věnuje jen velmi málo pozornosti. O to více pozornosti, nepochybně mj. proto, že autoři textů jsou studentům generačně blízcí, je mladé ruské dramatece věnováno v bakalářských a diplomových pracích studentů praktických i teoretických divadelních disciplín, ale také slavistiky.

Bakalářská práce Aleny Mechtchanové je nepochybně sympatickým pokusem o samostatnou interpretaci dramatu Vasilije Sigareva *Berušky se vracejí na zem*. Práce je rozdělena do pěti částí. Na základě analýzy jednotlivých motivických prvků díla se autorka práce snaží, jak píše v úvodu (s. 12) nalézt „klíč k interpretaci motivů“. Jádro práce tvoří části 2 – 4, nazvané *Prostor*, *Dětství*, *Krutost jako společenská norma*. Závěr práce je sumarizací výsledků analýz. Autorka bakalářské práce dochází k závěru, že jednotlivé motivy se často objevují v duální opozici: život a smrt, dětství a dospělost, bezbrannost a násilí apod. Za dominantní motiv Sigarevovy hry považuje motiv násilí, které je prezentováno jako společenská norma a jediný způsob komunikace mezi lidmi.

Připomínky

1. Teoretická východiska a prameny

Jak bylo již řečeno, snaha o samostatnou interpretaci Sigarevova textu je nepochybně sympatická. Přesto bych uvítala použití sekundární odborné literatury týkající se problematiky interpretace literárního díla i studium studentských prací vzniklých v Ústavu východoevropských studií, o nichž byla autorka během konzultací informována. Mám na mysli především bakalářskou práci Evy Dobrovolné *Vasilij Sigarev jako představitel ruské coolness dramatiky* (2006) a monograficky pojatou diplomovou práci téže autorky s názvem *Dramatik Vasilij Sigarev v kontextu nové dramatiky* (2007).

Z novější odborné literatury pojednávající o interpretaci literárního textu jmenujme alespoň publikace P. Kořátka *Interpretace a subjektivita*, (Filosofia 2006) a E. Staigera *Poetika, interpretace, styl* (Triáda 2008). Jelikož Sigarevova tvorba je do značné míry autobiografická, nabízela se jako vyhovující teoretická báze k interpretaci hermeneutická metoda. I v této oblasti existuje dostatek pramenů. Např. M. Mikulášek *Umění interpretace - „Techné hermeneutiké“* (Banská Bystrica 2009), *J. Hroch Filozofická hermeneutika v dějinách a současnosti* (MU Brno 1998) aj.

Přestože je velmi obtížné teoreticky vymezit a uchopit současnou ruskou dramaturgii, uvítala bych v úvodu alespoň stručnou zmínku o existenci dvou základních typů *nového ruského dramatu* – **metaforickém** (tvorba O. Bogajeva, O. Muchinové ...) a **hyperrealistickém** (tvorba V. Sigareva, bratři Durněnkovových a Presňakovových...). Jejich charakteristiku obsahuje publikace S. J. Gonačarové – Grabovské *Poetika sovremennoj ruské dramy* (Minsk 2003) zmiňovaná v úvodu bakalářské práce jako „základní materiál“, z něhož autorka vychází (s.8). Bez této informace vzniká mylný obraz o ruské „nové dramatece“, která zdaleka není reprezentována pouze autory jako je Vasilij Sigarev, tj. autory tvořícími v duchu drsné a šokující západní vlny „new writing“.

2. Obsah práce

Informace o biografii a tvůrčí činnosti V. Sigareva (kap. 1.2. *Vasilij Sigarev: život a tvorba*), stejně jako informace o českých inscenacích jeho her jsou, dle mého názoru, až příliš kusé. Bylo by na místě uvést nejen počet Sigarevových her, ale také jejich tituly (s. 10). U inscenací Sigarevových her v České republice se autorka omezuje pouze na aktuální repertoár pražských divadel. I když tato problematika není předmětem zkoumání bakalářské práce, zmínku by si nepochybně zasloužila inscenace Sigarevova *Černého mléka* na *Malé scéně Národního divadla* (Divadlo Kolowrat, režie J. Kačer, 2004–2007). Uvedení této inscenace v roce 2004 znamenalo, že mladá ruská dramatika přestala být prezentována pouze na scénách studiových a alternativních divadel.

Hovoří-li autorka práce o Sigarevově návaznosti na „sociálně-realistické divadelní tradice“ (s. 11), mělo by být nepochybně uvedeno také jméno M. Gorkého.

Z textu bakalářské práce není v mnoha případech patrné, zda autorka práce cituje z odborné literatury, přejímá či parafrázuje cizí myšlenky (např. s. 11, pozn. č. 19).

Jako nepřilíží šťastná se mi jeví autorčina formulace: „Divadelní hra *Berušky se vracejí na zem* pokračuje v tradici **demonstrace násilí v literatuře**, která je pro **ruské kulturní prostředí typická**.“ (Kap. 4. *Krutost jako společenská norma*, s. 36) Bylo by vhodné, aby autorka své tvrzení doložila na příkladech, event. objasnila, co má uvedenou formulací na mysli.

3. Formální a jazyková stránka práce

Ke kladům posuzované bakalářské práce patří grafická úprava. Text by si však zasloužil pečlivější závěrečnou korekturu. Na mnoha místech práce se objevují rusismy, překlepy, ale také prohřešky proti pravidlům pravopisu českého jazyka, větné stavby a interpunkce. Např. hojně se vyskytují nesprávné tvary slovesa „přijít“ (např. ve 3.os. sg.: přijde, s. 15), stylisticky nevhodné je opakované užití výrazu „tímpádem“ (např. s. 26, 44). V závěru práce na několika místech schází předložka „v“ (s. 44).

Je s podivem, že i když byla autorka na většinu jazykových nedostatků, které se v práci vyskytují, upozorněna, ve finální verzi práce je neodstranila.

4. Podněty pro další výzkum

Nabízí se vypracování hlubší sondy do motivu dětství v Sigarevově tvorbě. V této souvislosti je nutno předeslat, že motiv dětství, byť se to na první pohled nemusí jevit, je zajímavým fenoménem současné ruské dramatiky. V ideálním případě je svět dětství součástí nostalgických vzpomínek, jako to vidíme např. v hrách J. Griškovce či O. Muchinové, navazujících na čechovovskou tradici. U Sigareva je však obraz dětství jako jeho filmový negativ: místo mateřské a dětské lásky je v něm nenávisť, místo něhy krutost. Ze světa dětství zůstává jen iluze.

Zajímavý okruh témat pro event. další literárněvědný výzkum by nepochybně otevřela také komparativní analýza motivu dětství v tvorbě V. Sigareva a J. Griškovce, případně A. P.Čechova.

Závěr

Bakalářská práce Aleny Mechtchanové odpovídá požadavkům na tento typ práce. Přestože oceňuji autorčinu invenci a zaujetí pro zvolené téma, interpretace na potřebné úrovni vyžaduje také teoretickou průpravu, časovou investici věnovanou studiu a pochopení odborné

literatury. Z koncepce práce je patrné terminologické tápání a nezkušenost při práci se sekundární literaturou. Autorčina interpretace textu tak nemá hlubší teoretické ukotvení. Místo odkrývání významových subvrstev díla nalezneme v bakalářské práci pouze analýzu motivů.

Bakalářskou práci Aleny Mechtchanové doporučuji k obhajobě a jako celek ji hodnotím známkou CHVALITEBNĚ.

PhDr.Ivana Ryčlová, Ph.D., v. r.

V Praze, 29. srpna 2011